

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG VÁLASZAI

AZ EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK KÜLÖNJELENTÉSÉRE

**Szinergiák a Horizont 2020 és az európai
strukturális és beruházási alapok között:**

A szinergiák lehetőségét még nem aknázzák ki
maradéktalanul

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ (I–IX. bekezdés).....	2
BEVEZETÉS (1–9. bekezdés).....	3
AZ ELLENŐRZÉS HATÓKÖRE ÉS MÓDSZERE (10–13. bekezdés).....	5
ÉSZREVÉTELEK (14–78. bekezdés).....	5
KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK (79–91. bekezdés).....	11
1. ajánlás – Az esb-alapok és a keretprogramok irányításában részt vevő szervezetek közötti együttműködés javítása.....	11
2. ajánlás – Az adatokban rejlő lehetőségek kiaknázása a szinergiák elősegítésére.....	12
3. ajánlás – Lefelé irányuló szinergiák fokozott alkalmazása.....	13
4. ajánlás – A kiválósági pecsétet elnyert projektekkel kapcsolatos információáramlás javítása.....	13

Ez a dokumentum az Európai Bizottság által a [kölségvetési rendelet](#) 259. cikkével összhangban az Európai Számvevőszék különjelentésében foglalt észrevételekre adott válaszokat mutatja be, amelyeket a különjelentéssel együtt kell közzétenni.

ÖSSZEFOGLALÓ (I–IX. bekezdés)

A Bizottság válaszai:

I. A Horizont 2020 és annak utódja, a Horizont Európa a kutatást és innovációt támogató fő uniós programok. Végső céljuk a munkahelyteremtés, a gazdasági növekedés fellendítése, az ipari versenyképesség előmozdítása és az Unió vonzerejének növelése a kutatás és fejlesztés (K+I) területén.

Az európai strukturális és beruházási alapok (esb-alapok) szintén jelentős forrásokat mozgósítottak az innováció és a tagállamok támogatására, valamint az innovációs szakadék áthidalásának elősegítésére.

A 2014 és 2020 közötti időszakban a Bizottság kutatásra és innovációra elkülönített költségvetése tükrözi az EU azon törekvését, hogy beruházzon Európa jövőjébe.

II. A kohéziós politika és a Horizont Európa közelítése ezért az elmúlt években a Bizottság fontos prioritása volt, különösen a 2021–2027-es időszakra való felkészülés során. A cél az volt, hogy a két szakpolitika hatását – kiegészítő jelleg kialakítása révén – megerősítsék, különösen a kevésbé fejlett és a peremterületeken. Az integrált megközelítés előmozdítása és az e kulcsfontosságú uniós eszközök (valamint azok pillérei és szakpolitikai célkitűzései) közötti szinergiák megerősítése új, mindenki számára előnyös helyzeteket kínálhat. Lehetővé válhat például a fenntartható és intelligens regionális gazdasági fejlődés előmozdítása, miközben az EU innovációs ökoszisztémája javul és jobban tud reagálni a kulcsfontosságú társadalmi kihívásokra, valamint kulcsfontosságú stratégiai értékláncok alakulhatnak ki.

Ez a megközelítés új lehetőségeket teremt az innováció valamennyi régióban történő elősegítésére, valamint arra, hogy a kevésbé fejlett és peremterületek jobban integrálódhassanak az Európai Kutatási Térségbe (a továbbiakban: EKT) és az európai innovációs ökoszisztémába (EIE).

V. 2014 óta a Bizottság által készített útmutató dokumentum¹ már hangsúlyozta, hogy „az új helyzet átültetése egy tanulási folyamatot jelent majd, mivel az esb-alapok végrehajtása a tagállamok megosztott irányítási szabályai szerint történik, míg a Horizont 2020, a COSME, az Erasmus+ stb. támogatást uniós szinten (közvetlenül vagy közvetve a Bizottságon keresztül) osztják el”.

A Bizottság több olyan szemponton is dolgozik, amelyek célja az erősebb szinergiák támogatása, különösen a 2021–2027-es időszakban, például az e szakpolitikákhoz kapcsolódó rendeletek egyszerűsítése és összehangolása a költségvetési hatóságokkal együttműködésben. Ez annak a jele, hogy elkötelezett a szinergiák megvalósítása mellett. Emellett sor került néhány, a szinergiák előmozdítására irányuló intézkedésre is. A Bizottság kiadott egy brosúrát az elmúlt programozási időszakban megvalósult szinergiák példáiról, és népszerűsítette a kiválósági pecsétet (a továbbiakban: SoE) támogató programok, valamint a pecsétet elnyerő projektek példáit az SoE honlapon keresztül.

¹ Európai Bizottság, Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság: *Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes: guidance for policy-makers and implementing bodies* [Szinergiák lehetővé tétele az esb-alapok, a Horizont 2020, és a kutatással, innovációval és versenyképességgel kapcsolatos egyéb uniós programok között: Útmutató politikai döntéshozók és végrehajtó szervek számára], Kiadóhivatal, 2014, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/84939>

Mindazonáltal az uniós szakpolitikák céljainak tagállami szintű jobb megértése hozzájárulhat stratégiai dokumentumaik jobb kidolgozásához. A Bizottság elismeri, hogy van még mit javítani az uniós szakpolitikai célkitűzések és programok közötti szinergiákon és összehangoláson mind uniós, mind nemzeti szinten, és még többet kell tenni ennek érdekében.

VI. Az intelligens szakosodási stratégiák prioritásairól szóló közelmúltbeli tanulmány² megállapította, hogy az S3 stratégiák kiemelt területei az EU-ban nagyrészt objektív, adatvezérelt azonosítási folyamatokon alapulnak. Ez az uniós tagállamokban/régiókban olyan prioritizálási megközelítésekhez vezetett, amelyek a K+F-re és a technológiaközpontúbb témára összpontosító, korlátozott, de gyakran széles körű prioritási területeket határoznak meg.

A Bizottság úgy véli, hogy az intelligens szakosodási stratégiák gyakran megfelelnek a Horizont kiemelt területeinek, még ha nem is szerepelnek kifejezetten a kereszthivatkozásokban.

Az intelligens szakosodási prioritások széles köre nem feltétlenül korlátozza a szinergiák létrehozásának lehetőségét.

VII. Ugyanakkor, bár a Horizont 2020 keretében nyújtott támogatások valamennyi kedvezményezettjének be kell mutatnia az eredmények kiaknázására szolgáló, lefelé irányuló szinergiák létrehozására vonatkozó terveit, előfordul, hogy nem veszik figyelembe vagy jelölik meg kifejezetten az esb-alapokból származó finanszírozást kutatási eredményeik további hasznosítására szolgáló mechanizmusként. Ez önmagában nem jelent problémát, ha a kiaknázásra vonatkozó tervek nem függenek az uniós költségvetésből származó folyamatos támogatástól.

Számos irányító hatóság sikeresen hajtja végre az innovációt támogató intézkedéseket, és ezáltal lehetőségeket teremt a lefelé irányuló szinergiákra. Mindazonáltal a tagállamoknak még inkább meg kell erősíteniük arra irányuló belső kapacitásukat, hogy maximalizálják a szinergiák fokozásának lehetőségeit.

VIII. A szinergiák egyik kulcsfontosságú eszköze a kiválósági pecsét, amely elismeri az adott javaslat értékét, és segíti a többi finanszírozó szervezet abban, hogy kihasználják a Bizottság magas színvonalú értékelési folyamatát.

A kiválósági pecsétet elnyerők nem kötelesek beszámolni arról, hogy projektjeik más finanszírozási eszközökből részesültek forrásokból. Ezért a Bizottság nem tudja meghatározni az ilyen finanszírozásban részesült projektjavaslatok pontos mennyiségét, de ez magasabb lehet, mint amennyiről a kiválósági pecsét gyakorlatközösség tagjai önkéntes alapon beszámoltak.

IX. A Bizottság elfogadja az ajánlásokat.

BEVEZETÉS (1–9. bekezdés)

A Bizottság válaszai:

² Európai Bizottság, Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság: *Study on prioritisation in smart specialisation strategies in the EU: final report* [Tanulmány az intelligens szakosodási stratégiák prioritásairól: zárójelentés], Kiadóhivatal, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/60867>

01. Amint azt a Horizont 2020 keretprogramról szóló bizottsági közlemény³ is tükrözi: „A kutatás és az innováció segíti a munkahelyteremtés, a gazdasági jólét, az életminőség és a globális közjavak előállításának ügyét. Létrehozza azokat a tudományos és technológiai áttöréseket, amelyek szükségesek a társadalom előtt álló sürgős kihívások kezeléséhez. A kutatás és az innováció ennek megfelelően központi helyet kapott az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést zászlajára tűző Európa 2020 stratégián belül.”

Emellett a jelenlegi Európai Bizottság (2019–2024) ezt a szakpolitikát továbbra is egyik legfőbb politikai prioritásának tartja⁴.

03. A Bizottság hangsúlyozza annak általános szükségességét, hogy szinergiákat alakítsanak ki más uniós programokkal, például a gazdasági, társadalmi és területi kohézió közös stratégiai keretével, valamint a versenyképességi és kkv-programmal.

04. A Horizont Európáról szóló rendelet az alábbi célt is tükrözi: „...a programnak szinergiákra kell törekednie más uniós programokkal a kialakítástól és a stratégiai tervezéstől kezdve a projektek kiválasztásán, az eredmények kezelésén, kommunikációján, terjesztésén és hasznosításán keresztül a nyomon követésig, az ellenőrzésig és az irányításig terjedően. [...] A párhuzamosságok vagy átfedések elkerülése, az uniós támogatás multiplikátorhatásának növelése, valamint a pályázókra és a kedvezményezettekre háruló adminisztratív terhek csökkentése érdekében lehetővé kell tenni a szinergiák előmozdítását, különösen alternatív, kombinált és kumulatív támogatással és a források átcsoportosításával.”

A közös rendelkezésekről szóló rendelet (CPR)⁵ ((61) preambulumbekzdés) kimondja: „Az alapok és a közvetlenül irányított eszközök közötti szinergiákat optimalizálni kell. Meg kell könnyíteni azoknak a műveleteknek a támogatását, amelyek már megkapták a kiválósági pecsétet, vagy amelyeket a Horizont Európa társfinanszírozott az alapokból való hozzájárulás mellett. Azokat a feltételeket, amelyeket a kiválósági pecsét minőségi védjegy kiadását vagy a Horizont Európa általi társfinanszírozást megelőzően uniós szinten már értékelték, nem kell újból értékelni, amennyiben a műveletek megfelelnek az e rendeletben meghatározott, korlátozott számú követelménynek. Ez várhatóan megkönnyíti majd a 651/2014/EU bizottsági rendeletben meghatározott megfelelő szabályok betartását is.”

05. A fenti hivatkozások hangsúlyozzák az Európai Unió szakpolitikái közötti szinergiák kialakításának fontosságát, amit a legfontosabb érdekelt felek is elismertek. Ezzel összefüggésben a Bizottság útmutató dokumentumot adott ki a Horizont Európa és az Európai Regionális Fejlesztési Alap (a továbbiakban: ERFA) közötti szinergiák maximalizálásának lehetőségeiről. A dokumentum kiemeli a szinergiák új lehetőségeit, és egyértelműen ismerteti a gyakorlati végrehajtást a kohéziós politika irányító hatóságai, a Horizont Európa kapcsolattartó pontok és a Horizont Európa projektgazdák/pályázók számára. Hangsúlyozza, hogy a siker biztosítása valamennyi szereplő közös felelőssége.

³ A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogramról /* COM(2011) 808 final */.

⁴ POLITIKAI IRÁNYMUTATÁS A HIVATALBA LÉPŐ KÖVETKEZŐ EURÓPAI BIZOTTSÁG SZÁMÁRA (2019–2024) (https://ec.europa.eu/info/files/political-guidelines-new-commission_hu).

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1060 rendelete (2021. június 24.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízügyi politika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról (HL L 231., 2021.6.30., 159. o.).

07. A Számvevőszék kiemeli e törekvés összetettségét, mivel a különböző eszközök számos aspektusa (célkitűzések, irányítás, végrehajtás és prioritások meghatározása) nem felel meg teljes mértékben egymásnak.

A Horizont 2020 – az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 179. cikkével összhangban – a kutatás és innováció kiválóságának támogatására összpontosít. A kohéziós politika célja, hogy – az EUMSZ 174. cikkével összhangban – előmozdítsa és támogassa a tagállamok és régiók átfogó harmonikus fejlődését, különösen a regionális egyenlőtlenségek csökkentése révén. Az ERFA és a Horizont a kutatási és innovációs beruházásokat támogató uniós eszközök.

A kohéziós politika és a Horizont Európa egymáshoz közelítése az elmúlt években a Bizottság fontos prioritása volt, különösen a 2021–2027-es időszakra való felkészülés során. A cél az volt, hogy a két szakpolitika hatását – kiegészítő jelleg kialakítása révén – megerősítsék, különösen a kevésbé fejlett és a peremterületeken. Az integrált megközelítés előmozdítása és az e kulcsfontosságú uniós eszközök (valamint azok pillérei és szakpolitikai célkitűzései) közötti szinergiák megerősítése új, mindenki számára előnyös helyzeteket kínálhat.

AZ ELLENŐRZÉS HATÓKÖRE ÉS MÓDSZERE (10–13. bekezdés)

Erre a részre vonatkozóan nincsenek bizottsági válaszok.

ÉSZREVÉTELEK (14–78. bekezdés)

A Bizottság válaszai:

14. A számvevőszéki ellenőrzés tárgyát képező bizottsági szakpolitikák regionális fejlesztéssel, kutatással és innovációval kapcsolatos célkitűzéseket követnek. Ezeket a szakpolitikákat nagyrészt külön-külön hajtották végre. A szinergiák kialakítására való összpontosítás viszonylag új előrelépést jelent a fenti politikák végrehajtása terén. A Bizottság a 2014–2020-as programozási időszak kezdete óta aktívan dolgozik a szinergiák előmozdításán. A Bizottságnak a fenti szakpolitikákhoz kapcsolódó rendeletek egyszerűsítésében és összehangolásában betöltött szerepe jól jelzi, hogy elkötelezett az erősebb szinergiák sikeres kiépítése mellett.

16. A Bizottság állandó törekvése, hogy az Unió különböző programjai együtt és következetesen működjenek az Európai Unió célkitűzéseinek megvalósítása érdekében. A Bizottság nagyra értékeli a 2021–2027-es időszakra vonatkozó rendelkezések összehangolására irányuló erőfeszítéseinek elismerését.

A Bizottság úgy véli, hogy már a 2021–2027-es időszakra vonatkozóan bevezetett változásokhoz vezető közös erőfeszítés is lehetővé tette a célkitűzésekkel és lehetőségekkel kapcsolatos tájékozottságot és a kölcsönös ismeretek bővítését, ami már önmagában is pozitív hatással járt.

19. Az Európai Parlament Kutatószolgálatra rámutat e törekvés összetettségére. Az említett dokumentum betekintést nyújt és megjegyzésekkel szolgál arra vonatkozóan, hogy miként lehet

továblépni és leküzdeni azokat a nehézségeket, amelyek gátolják az erősebb szinergiák megvalósítását.

A Bizottság szolgálatai szorosan együttműködtek annak érdekében, hogy a 2021–2027-es időszakra vonatkozó összehangoltabb szabályok révén bővítsék a szinergiák létrehozásának lehetőségeit, és tükrözzék az összes vonatkozó jogszabály (a Horizont Európáról, illetve a kohéziós politikáról szóló rendelet, valamint az állami támogatásokról szóló általános csoportmentességi rendelet) rendelkezéseit. A szolgálatok jelenleg közösen dolgoznak annak biztosításán, hogy az ERFA irányító hatóságai és a K+I területén érdekelt felek megragadják az új többéves pénzügyi keret által a különböző típusú szinergiák létrehozására és maximalizálására kínált lehetőségeket. Az új lehetőségeket már több alkalommal megismertették a tagállamokkal, a régiókkal és az érdekelt felekkel. Emellett 2022. július 5. óta új útmutató dokumentum áll rendelkezésre a Horizont Európa és az Európai Regionális Fejlesztési Alap közötti szinergiák maximalizálásának lehetőségeiről⁶.

21. Bár a Bizottság és a nemzeti és regionális érdekelt felek közötti eszmecserének számos helyszíne és módja van, beleértve a Bizottság, a tagállamok és az érintett érdekelt felek közötti hivatalos együttműködést a jogalkotási folyamat, valamint az eszközök ezt követő programozása és végrehajtása során (pl. stratégiai programozás, a kiválósági pecsét gyakorlatközössége), további erőfeszítéseket kell tenni a végrehajtás szinergiáinak biztosítása érdekében (lásd a Bizottság 19. bekezdésre adott válaszát).

1. HÁTTÉR MAGYARÁZAT – A „kiválósági pecsét gyakorlatközössége”: a többszintű együttműködés pozitív példája.

A kiválósági pecsét gyakorlatközösségének tagjai többnyire az ERFA irányító hatóságai, de más, finanszírozási hatáskörrel rendelkező olyan állami és magánszervek is csatlakoztak a közösséghez önkéntes alapon, amelyek kötelezettséget vállaltak arra, hogy a kiválósági pecsétnek megfelelő intézkedéseket hajtanak végre. A közösségnek ma mintegy 250 tagja van, akik a Bizottság által vezetett rendszeres üléseken találkoznak. Rendelkezik egy közösségi platformmal (SINAPSE), amely lehetővé teszi a kiválósági pecséttel kapcsolatos információk és bevált gyakorlatok cseréjét.

24. A Horizont 2020 nagyon korai szakaszai óta a Bizottság álláspontja abba az irányba mutat, hogy a nemzeti szintű jobb kommunikáció javíthatja az uniós programok következetes végrehajtását.

Ezt megerősíti a 2014. évi útmutató dokumentum 3.3. pontja („Intézkedések a Horizont 2020-ban és más vonatkozó uniós programokban részt vevő nemzeti és regionális hatóságok számára”). Ez a pont utal arra, hogy a különböző uniós programokért felelős szervezeteknek, például a Horizont 2020 nemzeti kapcsolattartó pontjainak, az Enterprise Europe Networknek (EEN) stb. együtt kell működniük a nemzeti irányító hatóságokkal, és fel kell hívniük a figyelmet az esb-alapok és a Horizont 2020 keretében nyújtott finanszírozás együttes felhasználásának lehetőségeire.

Javasolja továbbá, hogy szervezzenek műhelytalálkozókat, amelyeken az érintett irányító hatóságok és az intelligens szakosodást szolgáló kutatásért és innovációért felelős szervezetek találkoznak a különböző Horizont 2020, COSME stb. programbizottságok képviselőivel, hogy eszmecserét folytassanak a lehetséges szinergiákról és a finanszírozási döntések összehangolásáról, rendszeresen információt cseréljenek és kölcsönösen megismerjék az intelligens szakosodást célzó kutatási és innovációs stratégiák (RI S3) végrehajtásának jelenlegi állását. Például megvizsgálhatnák a küszöbérték feletti pontszámot elérő, magas színvonalú Horizont 2020

⁶ COM(2022) 4747 final: A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE – Az ERFA-programok és a Horizont Európa közötti szinergiákról szóló bizottsági közleménytervezet tartalmának jóváhagyása, 2022. július 5.

pályázatok lehetséges alternatív finanszírozását/átirányítását, amelyekre nem állt rendelkezésre elegendő forrás a Horizont 2020 költségvetéséből.

26. A keretprogramok által támogatott projektekre vonatkozó információk a Horizon Dashboardon (Horizont Eredménytábla)⁷, a CORDIS-on⁸, a Kohesión⁹ és az egyes programok honlapjain érhető el.

Ezenkívül a keretprogramok adatait nyílt hozzáférésű adatként teszik közzé az európai adatok hivatalos portálján (data.europa.eu¹⁰), támogatva az átláthatóságot, a további felhasználást és az összekapcsolást bármely külső érdekelt fél számára.

29. A Bizottság adat- és információs eszközöket fejlesztett ki, hogy egyszerű és átlátható tájékoztatást nyújtson a kutatási és innovációs keretprogramok kedvezményezettjeiről (a finanszírozási és pályázati lehetőségek portálján keresztül is elérhető Horizon Dashboard¹¹), valamint az uniós kohéziós politikáról a 2022 márciusa óta működő portálon (Kohesio).

A kutatási és innovációs programok, köztük a Horizont 2020 adatai nyilvánosan hozzáférhetők. A Horizont 2020 kutatási és innovációs keretprogram projektjei esetében a CORDIS kivételével a Bizottság a tagállamok rendelkezésére bocsátotta a korlátozott eCORDA adatbázist mindaddig, amíg 2018-ban el nem indult a nyílt Horizont 2020 eredménytábla (amelyet 2021-ben beépítettek a Horizon Dashboardba). Az eredménytábla a „Finanszírozási és pályázati lehetőségek” portálon érhető el, és a nagyközönség számára is hozzáférhető.

Lásd még a 31. bekezdésre adott választ.

30. A Horizont és a kohéziós politika adatbázisainak formátuma eltérő, ami tükrözi az ezen eszközökre vonatkozó jogi keret különbségeit.

A közös és statikus taxonómiát nehéz megvalósítani, többek között az eszközök eltérő hatóköre miatt. Az S3 stratégiák esetében ezeket nem kell egy bizonyos rögzített osztályozási rendszerben (pl. NACE, a gazdasági tevékenységek nomenklatúrája) meghatározni, hanem a vállalkozói felfedezési folyamat alulról építkező, helyi alapú folyamatában kell létrehozni.

31. Az esb-alapokra vonatkozó beszámolási és nyomonkövetési mechanizmusok összhangban vannak a jogszabályi követelményekkel, és a szakpolitikák nyomon követése szempontjából megfelelőnek tekinthetők.

A Bizottság úgy véli, hogy bár a két adatbázis nem kölcsönösen átjárható, a meglévő funkciók már bizonyos mértékig lehetővé teszik a releváns információk azonosítását.

Konkrétan a Kohesio lehetővé teszi a Kohéziós Alapból finanszírozott összes K+I projekt azonosítását a beavatkozási terület szerinti szűrés révén. Az S3 stratégiához kapcsolódó összes beruházás túlnyomó többsége (>85 %) a beavatkozási területek egy szűk körére összpontosul.

A felhasználók a keresés finomításához ezt a tematikus szűrőt további szűrőkkel (pl. országra, programra, alapra szűrés) kombinálhatják, és így megkapják a K+I-projektek listáját, valamint a földrajzi lefedettségre és a kapcsolódó kedvezményezettekkel vonatkozó részletes információkat.

⁷ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard>

⁸ <https://cordis.europa.eu/>

⁹ <https://kohesio.ec.europa.eu/en/>

¹⁰ <https://data.europa.eu/hu>

¹¹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>

Emellett a Kohesio mesterséges intelligencián alapuló szemantikai keresőfunkciókat használ, amelyek lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy kutatási és innovációs projekteket keressenek olyan konkrét területeken, amelyek nem tartoznak közvetlenül a fent említett beavatkozási területekhez (pl. rákkutatás).

Folyamatos erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy létrehozzák a projektek címének és leírásának osztályozását az EuroVoc által ellenőrzött, a Kiadóhivatal által kezelt szótár alapján. Ez a lépés tovább fogja javítani a Kohesio-ban szereplő adatok kereshetőségét.

Emellett a CORDIS már most is az EuroSciVoc osztályozását használja, lehetővé téve a Kohesio-val együtt történő feltérképezés bizonyos szintjét.

A Bizottság elismeri, hogy javítani kell a meglévő adatkereteket, az adatok kereshetőségét és feltérképezését, a szinergiák nyomon követését és a bevált gyakorlatok példáinak népszerűsítését.

32. A Bizottság és a nemzeti hatóságok leginkább a felelősségi körükbe tartozó szakpolitikák végrehajtására összpontosítanak. A szinergiák nyomon követése szintén nem képezte részét a közös rendelkezésekről szóló rendelet szerinti nyomon követésre vonatkozó szabályozási követelményeknek.

33. A Bizottság folyamatosan dolgozik szakpolitikáinak jobb végrehajtásán. A nyomonkövetési folyamat jobb kialakítása ezért kulcsfontosságú e cél eléréséhez. Az is fontos, hogy a döntéshozatali folyamat során hogyan rögzítik a releváns információkat.

Ebben az összefüggésben a program végrehajtásával kapcsolatos következtetések levonásához szükséges információk rögzítésének (nyomon követés) olyan gyakorlati intézkedéseken kell alapulnia, amelyek megkönnyítik a folyamatot anélkül, hogy túlzott terhet rónának a programok kedvezményezettjeire. A kohéziós politikai alapok nyomonkövetési rendszerére vonatkozó jogi keret nem ír elő kötelező és módszeres jelentéstételt az irányító hatóságok számára a kiválósági pecsétet elnyerő projektek igénybe vételéről.

Hasonlóképpen, nem áll rendelkezésre egy, a kiválósági pecsétet elnyerő javaslatok nyomon követésére szolgáló rendszer, mivel azok valójában kívül esnek a Horizont projektek nyomon követési folyamatán.

A Horizont 2020-hoz képest több információ összegyűjtésére kerül majd sor a Horizont Európa projekteredményeinek nyomon követéséről a jelentéstételi keretnek, valamint a Horizont Európa terjesztési és hasznosítási stratégiája keretében a kedvezményezettek rendelkezésére álló szolgáltatásoknak és eszközöknek, például a Horizon Results Boosternek (Horizont Eredménygyorsító) és a Horizon Results Platformnak (Horizont Eredményplatform) köszönhetően.

34. A nemzeti hatóságok szerepe nem hagyható figyelmen kívül a programok ezen aspektusa tekintetében.

36. A Bizottság számos intézkedést tett, ahogy a Számvevőszék is megemlítette.

A Horizont 2020 végrehajtásának nagyon korai szakaszában kiadott, a szinergiákra vonatkozó útmutató dokumentum e tekintetben kulcsfontosságú.

Ami a szakpolitikai támogató eszközt illeti, a kölcsönös tanulási gyakorlatnak nem az a célja, hogy összehozza az összes tagállamot. Az ilyen megbeszélések eredményeinek más országok javára történő terjesztését a szakpolitikai támogató eszköz honlapján elérhető jelentések és a következtetéseket bemutató munkaértekezletek biztosítják.

A Bizottság több nemzeti és regionális szintű munkaértekezletet is szervezett, illetve számos ilyen munkaértekezleten vett részt, hogy a helyi vagy nemzeti hatóságok kérésére bemutassa a szinergiákat.

41. Az uniós programok irányításáért felelős nemzeti szintű hatóságok kulcsszerepet játszanak stratégiai intézkedéseik kialakításában és sikeres végrehajtásában.

47. Az uniós tagállamok/régiók a K+F-re és a technológiaközpontúbb témára összpontosító, korlátozott, de gyakran széles körű prioritási területeket határoznak meg. A prioritási terület mérete azonban nem feltétlenül korlátozza a szinergiák létrehozásának lehetőségét.

51. A Bizottság ismételten hangsúlyozza a kapacitásépítés fontosságát a nemzeti hatóságokban a potenciális kedvezményezetteknek a támogatás-odaítélési eljárások pályázati szakaszában történő támogatása érdekében, mivel ez jelentős mértékben segíti az uniós programok sikeres végrehajtását (nemzeti szinten).

Közös VÁLASZ AZ 56–63. BEKEZDÉSRE:

A Bizottság elismeri a lefelé irányuló szinergiák támogatásának fontosságát mint lehetséges mechanizmust azon kutatási projektek eredményeinek további terjesztésére és hasznosítására, amelyek jelentős hatást gyakorolhatnak egy adott terület társadalmi-gazdasági fejlődésére.

64. A közvetlenül irányított K+I-programokból – mint például a Horizont 2020 és az ERFA által finanszírozott Interreg – származó információk közötti kölcsönös átjárhatóság egyik példája a Horizont 2020 és az Interreg közötti szinergiák feltérképezésére szolgáló eszköz (partnerkeresési eszköz) létrehozása volt, amelyet az Interreg CE kísérleti felhívás közzétételét követően kifejezett igény kielégítése céljából vezettek be. Ez az eszköz nyilvánosan elérhető a „Finanszírozási és pályázati lehetőségek” portálon (lásd a 29. bekezdésre adott választ). További lépésekre kerül sor annak érdekében, hogy az Interact által kezelt Interreg keep.eu adatbázist¹² kibővítsék a résztvevők állandó azonosítóival, például a személyes azonosító kóddal, erősítve a két program közötti jövőbeli szinergiákat.

69. A kiválósági pecsétet először a Horizont 2020 keretében kezdeményezték, és a Horizont Európa keretében erősítették meg. A kiválósági pecsét kohéziós politikai programokban való alkalmazását a tervek szerint a K+I keretprogramok és az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) közötti szinergiák megerősítésével összefüggésben még inkább népszerűsíteni fogják.

71. Annak ellenére, hogy a közös rendelkezésekről szóló 2013. évi rendelet és a kiválósági pecsét kezdeményezés 2015-ös elindítása előtt elfogadott operatív programok nem említik a kiválósági pecsétet, a Bizottság törekszik arra, hogy információkat gyűjtsön a gyakorlatközösség tagjai által létrehozott, a kiválósági pecsét támogatására szolgáló nemzeti/regionális rendszerekről. Az ezzel kapcsolatos beszámolás azonban önkéntes. Csak a kkv-támogató eszköz/EIT akcelerátor program 2. szakaszával kapcsolatos kiválósági pecsétek tekintetében 11 ország 15 támogatási rendszeréről érkezett beszámoló. Ugyanennyi rendszert hoztak létre a kiválósági pecséttel rendelkező Marie Skłodowska-Curie-cselekvések számára. A Bizottság azonban nem rendelkezik pontos adatokkal a kiválósági pecséttel rendelkező és finanszírozásban részesült projektek számáról.

¹² <https://keep.eu/>

72. Ami a három partnerségalkotási projektet illeti, bár a kiválósági pecsét támogatására irányuló intézkedések nem szerepeltek az operatív programokban, a Bizottság tisztában van azzal, hogy azokat az ERFA alkalmazta.

74. A kiválósági pecsét kezdeményezés elindítása óta a Bizottság számos intézkedést hajtott végre a kiválósági pecséttel rendelkező projektek igénybe vételének javítása érdekében. Erre példa az általános csoportmentességi rendelet módosítása, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy előzetes értesítés nélkül hajtsanak végre bizonyos támogatási intézkedéseket (beleértve a kiválósági pecséttel rendelkező projektek finanszírozását).

Ez lehetővé tette az irányító hatóságok által a szinergiák megvalósítása érdekében kulcsfontosságúnak tartott egyszerűsítések bevezetését: a kiválósági pecsétet elnyerő projektek támogatása közvetlenül (azaz a pályázat K+I minőségének új értékelése nélkül), valamint a Horizont Európa keretében elszámolható költségek kategóriáinak, maximális összegeinek és számítási módszereinek alkalmazása. Ezzel elkerülhető, hogy a kedvezményezettek és az irányító hatóságok a műveletek ERFA-támogatás céljából történő benyújtása, értékelése és kiválasztása során párhuzamos erőfeszítéseket tegyenek.

75. A 2014–2020-as és a 2021–2027-es kohéziós politikai rendeletek általános szabályként csak a kkv-kba történő beruházásokat támogatják, mivel a kis- és középvállalkozások támogatása az Unió egyik politikai prioritása.

A 2014–2020-as időszakhoz hasonlóan a 2021–2027-es időszakban a rendeletek egyetlen kivételt állapítanak meg a kkv-któl eltérő vállalkozásokba történő beruházások tekintetében, amennyiben az ilyen beruházásokra kkv-kkal együttműködésben kerül sor a kutatási és innovációs tevékenységek terén.

A nehéz helyzetben lévő vállalkozások támogatásának hiánya a hatékony és eredményes pénzgazdálkodáson alapuló politika másik sarokköve. Az általános szabálytól való egyetlen eltérést a Covid19-világjárványt követően biztosították, amely lehetővé tette a nehéz helyzetben lévő vállalkozások támogatását, amennyiben azt a rendkívüli körülmények kezelésére létrehozott ideiglenes állami támogatási keret vagy de minimis támogatás keretében engedélyezték.

KÖZÖS VÁLASZ A 76. ÉS 77. BEKEZDÉSRE:

Az odaítélt kiválósági pecsét valamennyi típusára vonatkozó automatikus értesítési mechanizmus kialakítása nehézségekbe ütközhet, és előfordulhat, hogy több költséggel, mint haszonnal jár. A Bizottság azonban az EIT kiválósági pecsétje tekintetében mérlegeli az ilyen jövőbeli fejlesztést.

Eközben az irányító hatóságok és más érdekelt finanszírozó szervek kérésre teljes körű tájékoztatást kapnak az országukban/régiójukban található, kiválósági pecséttel rendelkező projektjavaslatokról. Ezeket az információkat 2015 óta a közösségi platformon (SINAPSE) keresztül a gyakorlatközösség tagjainak is rendelkezésére bocsátják. Ugyanakkor nem minden irányító hatóság tagja a gyakorlatközösségnek, mivel a regisztráció nem kötelező.

2015 óta a kiválósági pecsétnek szentelt külön weboldal részletes tájékoztatást nyújt a kezdeményezésről, annak alkalmazásáról, a finanszírozási lehetőségekről és a finanszírozó szervezetekről szóló tájékoztatást nyújt az SoE weboldalon. A honlapról elérhető egy funkcionális postafiók, amelyen keresztül választ adnak a lehetséges kérdésekre.

A Bizottság a nyilvános Horizont Eredménytáblán összesített adatokat szolgáltat a kiválósági pecsétet elnyert projektjavaslatokról.

78. A Bizottság a gyakorlatközösség ülésein arra ösztönzi az irányító hatóságokat, hogy osszák meg nemzeti vagy regionális szintű bevált gyakorlataikat, és vitassák meg a végrehajtással kapcsolatos kérdéseket. A Bizottság tud olyan tagállamokról, amelyek rendszereket vezettek be a kiválósági pecséttel kapcsolatos optimális információáramlás biztosítására.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK (79–91. bekezdés)

A Bizottság válaszai:

Közös VÁLASZ A 79. ÉS 80. BEKEZDÉSRE:

A Bizottság elismeri, hogy a lefelé irányuló szinergiák végrehajtása terén további javításra van szükség, ugyanakkor megjegyzi, hogy a 2021–2027-es időszakban jelentősen bővültek a Horizont Európa és a kohéziós politikai programok közötti szinergiák lehetőségei azáltal, hogy összehangoltabb szabályokat határoztak meg valamennyi vonatkozó jogszabályban (a Horizont Európáról szóló rendeletben, a kohéziós politikáról szóló rendeletben, és az állami támogatásokra vonatkozó általános csoportmentességi rendeletben), amelyek célja az uniós hozzáadott érték biztosítása, az átfedések elkerülése, valamint a maximális hatékonyságra és az adminisztratív egyszerűsítésre való törekvés. Az ERFA célja a kutatás és innováció területén a piacközeli kutatás és a kutatási eredmények (többek között a Horizont projektekből származók) elterjedésének támogatása. Ez a lefelé irányuló szinergiák megvalósításának legfőbb előfeltétele.

A Bizottság hangsúlyozza, hogy a vonatkozó jogalapok nem követelik meg a szinergiák szisztematikus nyomon követését. Mindazonáltal a Bizottság azonosított és népszerűsített néhány bevált gyakorlatot, például a példák gyűjteményét („A munkahelyteremtés és a növekedés érdekében együttműködő uniós alapok”). Példák a kutatási és innovációs keretprogramok (Horizont 2020) és az európai strukturális és beruházási alapok (esb-alapok) közötti szinergiákra, beleértve az Interreg „Capitalisation through coordination” elnevezésű kísérleti felhívásának terjesztését.

81. A Bizottság úgy véli, hogy a kutatási és innovációs keretprogramokért és az esb-alapokért felelős fő szolgálatait, azaz a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság és a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság jól együttműködnek mind formálisan, mind informálisan, és a kiválósági pecsét gyakorlatközössége esetében bevonják a programok nemzeti és regionális szintű kialakításáért és végrehajtásáért felelős érdekelt feleket is. A programok végrehajtásáért vagy a végrehajtásuk elősegítéséért felelős szervek közötti nemzeti szintű együttműködést azonban még jobban lehetne ösztönözni.

1. ajánlás – Az esb-alapok és a keretprogramok irányításában részt vevő szervek közötti együttműködés javítása

A Bizottság elfogadja az ajánlást.

A Bizottság elismeri a kutatási és innovációs szakpolitikákért felelős és operatív feladatokkal rendelkező tagállami hatóságok, valamint a kohéziós politika K+I-ért felelős nemzeti hatóságai közötti együttműködés javításának fontosságát és hozzáadott értékét. E közösségek egymáshoz

közelebb hozása elő fogja segíteni a kapcsolatok kialakítását és előmozdítását, valamint az ismeretek és a gyakorlatok megosztását.

82. A Bizottság fontosnak tartja, hogy megkönnyítse az alapjai és eszközei által támogatott projektekre és kedvezményezettekhez való hozzáférést. Az ERFA részéről a közelmúltban (2022. március) elindított Kohesio adatbázis átfogó és naprakész információkat tartalmaz a kohéziós politika által támogatott projektekről és kedvezményezettekről. Interoperábilis formátumban összesíti, egységesíti és újra közzéteszi az irányító hatóságok által a műveletek jegyzékében közzétett információkat.

A Horizont Eredménytábla részletes adatokat tartalmaz a finanszírozott projektekről és kedvezményezettjeikről.

83. Bár elismeri, hogy javítani kell a meglévő adatkereteket, valamint az adatok kereshetőségét és feltérképezését, a Bizottság úgy véli, hogy jelenleg nincs szükség egy közös és statikus taxonómiával rendelkező interoperábilis adatbázisra ahhoz, hogy megfelelő funkciókat biztosítson például az adatbázis-kereséshez vagy a feltérképezéshez. A Bizottság úgy véli, hogy a meglévő adatbázisok funkciói lehetővé teszik a releváns információk azonosítását.

84. A Bizottság fontosnak tartja a szinergiák létrehozására szolgáló meglévő mechanizmusok igénybevételének nyomon követését. Egyes esetekben ez eredendően nehéz, többek között azért is, mert a vonatkozó információk csak tagállami szinten állnak rendelkezésre. Nem létezik a beszámolásra vonatkozó jogi követelmény, de a Bizottság jelenleg vizsgálja a releváns információk gyűjtésére szolgáló önkéntes megközelítéseket, például a kiválósági pecsét eredménytábláját.

A Bizottság még szisztematikus nyomon követés nélkül is képes volt azonosítani és népszerűsíteni a bevált gyakorlatok példáit. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/seal-excellence_en

A Bizottság folyamatosan részt vesz tájékoztatási tevékenységekben (az SoE weboldalon, a közösségi média csatornáin, a nemzeti kapcsolattartó pontokon és az Európai Vállalkozási Hálózaton keresztül), valamint a különböző célzott eseményeken (pl. kutatási munkacsoport, Régiók és Városok Európai Hete) népszerűsíti a szinergiák gondolatát.

2. ajánlás – Az adatokban rejlő lehetőségek kiaknázása a szinergiák elősegítésére

A Bizottság elfogadja az ajánlást.

A Bizottság elismeri, hogy javítani kell a meglévő adatkereteket, az adatok kereshetőségét és feltérképezését, a szinergiák nyomon követését és a bevált gyakorlatok példáinak népszerűsítését.

85. Az erősebb szinergiák támogatása érdekében a Bizottság 2022. július 5-én közzétette a Horizont Európa és az ERFA programjai közötti szinergiákról szóló bizottsági közleményt („A szinergiákról szóló útmutató dokumentum”)¹³, amely megerősíti az érdekelt felek szakértelmét és kapacitásait az új lehetőségek kihasználása érdekében.

86. A Bizottság 2022 júliusától számos, a projektek eredményeinek terjesztését célzó rendezvényt és munkaértekezletet indított, hogy megismertesse a szinergiákról szóló útmutató dokumentumot a tagállamok érdekelt feleivel. Ezek a tevékenységek a következő hónapokban is folytatódni fognak.

¹³ Lásd a 19. bekezdésre adott választ.

87. Az uniós intelligens szakosodási stratégiák prioritásairól szóló közelmúltbeli tanulmány¹⁴ megállapította, hogy az S3 stratégiák kiemelt területei az EU-ban nagyrészt objektív, adatvezérelt azonosítási folyamatokon alapulnak. Ez az uniós tagállamokban/régiókban olyan prioritizálási megközelítésekhez vezetett, amelyek a K+F-re és a technológiaközpontúbb témára összpontosító, korlátozott, de gyakran széles körű prioritási területeket határoznak meg. A prioritási terület mérete azonban nem feltétlenül korlátozza a szinergiák létrehozásának lehetőségét.

90. A Horizont 2020 keretében nyújtott támogatások valamennyi kedvezményezettjének be kell mutatnia az eredmények kiaknázására szolgáló, lefelé irányuló szinergiák létrehozására vonatkozó terveit, de nem minden esetben veszik figyelembe az esb-alapokból származó finanszírozást kutatási eredményeik további hasznosítására szolgáló mechanizmusként. Ez önmagában nem jelent problémát, ha a kiaknázásra vonatkozó tervek nem függenek az uniós költségvetésből származó folyamatos támogatástól.

Az ERFA-ra való hivatkozások alacsony száma annak is köszönhető, hogy nehéz több évvel előre meghatározni, hogy mely alapokat fogják felhasználni.

3. ajánlás – Lefelé irányuló szinergiák fokozott alkalmazása

A Bizottság elfogadja az ajánlást.

4. ajánlás – A kiválósági pecsétet elnyert projektekkel kapcsolatos információáramlás javítása

A Bizottság elfogadja az ajánlást, és javítani fogja a kiválósági pecsétet elnyert projektekkel kapcsolatos információáramlást.

¹⁴ Európai Bizottság, Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság: *Study on prioritisation in smart specialisation strategies in the EU: final report* [Tanulmány az intelligens szakosodási stratégiák prioritásairól: zárójelentés], Kiadóhivatal, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/60867>